

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Electione Et Electi potestate. Titvlvs VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. III.

Ualet consuetudo prescripta, quod Episcopus in inquirendo, puniendis, & corrigendo subditorum excessus, sui capituli consilium requirere non teneatur. Ioan. And.

Idem.

Non a est (dum tamen alias sit prescripta & canonice) consuetudo, quam allegat Episcopus, reprobanda: quod in inquirendis, & puniendis, & corrigendis subditorum excessibus, consilium sui capituli requirere animo teneatur.

CAP. IV.

De rescriptum Apostolicum, quo de prabenda primo vacatura mandabatur alicui prouideri, laudabili illius ecclesie consuetudo non tollitur: hinc est quod si ibi est consuetudo, quod antiquiores canonici vacantes prabendas possint optare gradatim: illo obstante mandato poterit antiquior vacantem optare prabendam: & expectatus per xx. dies optare volentibus, executor de non optata prouidebit eodem: si autem prabendam vacantem in curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Ioan. And.

Idem.

Uim in tua d ecclesia (in qua consuetudo habetur, quod antiquiores canonici gradatim meliores si voluerint, possint cum vacante, per se, vel per alios optare prabendas:) prouideri mandamus alicui de prabenda, nulli alii de iure debita, proximo inibi vacatura: huiusmodi non obstante mandato, poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum prabenda vacabit: & illa quae optata non fuerit (si nulli sit debita) erit illi pro quo scriptum, conferenda. In prabendis vero sed. Apostol. vacantibus (cum de ipsis per Rom. Pontif. ordinatur) locus praedictae consuetudini non existit. Ne autem praetextu eiusdem consuetudinis, provisiones auctoritate Apostolica sciendae, ultra debitum differantur: statuius, ut executores super ipsis provisionibus deputati, optare volentes per viginti dies duntaxat expectent: quibus elapsis liberè in non optatis ad exequenda sibi mandata procedant: praefata consuetudine non obstante.

DE POSTULATIONE PRAELATORUM.

TITVLVS V.

CAP. I.

Si quis eligat postulando, vel postulandum, vel in postulandum: vel postulet eligendo, vel eligendum, vel in eligendum: talis electio vel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat, Eligo & postulo, prout melius de iure valere potest, idem: nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus vel postulandus, & tunc consensus tempore eligat alteram viam, electio scilicet vel postulationis: qua electio ad alteram redire non poterit. hoc dicit Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Perpetuo prohibemus edicto, ne sub aliqua ex iis formis, quas perniciose curiositas aduenit: eligo postulando, & postulo eligendo, aut eligo postulandum, & postulo eligendum: cum nec vera electio, nec vera postulatio resultet ex ipsis, quin sibi potius invicem adferentur: aut sub illis g. verbis, eligo in postulandum, vel postulo in eligendum: cum rem imperfectam significare noscantur: ad faciendas electiones vel postulationes de cetero procedatur: si fecus actum fuerit, eo ipso irritum decernentes. Sub ea etiam forma,

a Vid. de consuet. c. fin. Do. b al. legitime. c al. requirendum. d Vid. cap. 2. de don. & nota quod ecclesia dicitur esse praeterea, quod intelligit quoad administrationem, quia praeterea non est dominus. e de ditione, duntaxat, vide Archid. in c. statutum, & in nullo, sup. de reser. & Bart. & Alex. in l. si quis ius dic. non obr. f al. seu postulando, al. vel. g dicitur, verbi, dicit in manus, cod.

eligo & postulo, prout potest melius de iure valere (cum incertitudinem contineat) quinquam postulari vel eligi prohibemus: statuentes, quod contra factum fuerit, viribus omnino carere, nisi quando probabiliter dubitatur, utrum quis sit eligendus, vel potius postulandus: quo casu is, qui sic postulatus fuerit, aut electus, consensus tempore viam electionis vel postulationis (ne in incerto vagetur) eligere necessario teneatur: redeundi ad aliam & postquam unam elegerit) sibi licentia penitus interdicta.

DE ELECTIONE ET ELECTI potestate.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Si aliquid opponatur contra provisionem, electionem, vel postulationem factam ad personatum, dignitatem, vel canoniam, in personam vel formam: & ob hoc fuerit appellatum ad Papam: appellans & defendens, & quorum interest, a die objectionis, intra mensum arripiant iter eundi ad Papam. Ioan. Andr.

Innocentius IV. in Concilio generali Lugdunen.

Statuimus, ut si quis electionem, postulationem, vel provisionem factam impugnat, in formam & obiciens aliquid vel personam, & propter hoc ad nos appellari contigerit: tam is, qui opponit, quam qui defendit, & generaliter omnes quorum interest, & quos causa contingit, per se, vel per procuratores, ad causam instructos ad sedem Apostolicam a die objectionis, iter arripiant intra mensum.

Si pars altera expectata per xx. dies post aduentum alterius non venerit, in negotio procedatur. Ioan. Andr.

Sed si pars alia d non venerit, per viginti dies post aduentum alterius expectata, in electionis negotio, non obstante eiusdem absentia (sicut de iure fuerit) procedatur. Haec autem in dignitatibus, personatibus, & canonis observari volumus, & mandamus.

Non probant quod in formam opponit, condemnatur parti alteri in expensis: non probant quod obicit in personam, est a beneficiis triennio suspensus: & perpetuo privatus, si se interim ad illa misuerit, haec poena lucra non habens si legitime pateat eum calumniosum non fuisse. Ioan. Andr.

Adicientes, ut qui plenè non probaverit, quod in formam opponit, ad expensas, quas propter hoc pars altera se fecisse docuerit, condemnatur. Qui vero in probatione defecerit, eius quod obicit in personam, a beneficiis ecclesiasticis triennio noverit se suspensum: ad quae si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit privatus, nullam super hoc de misericordia spem aut fiduciam habiturus. Nisi manifestissimis contiterit documentis, quod ipsum a calumnia vitio causa probabilis & sufficiens excusaret.

CAP. II.

Vota conditionalia & alternativa & incerta in electionibus reprobantur, & habentur pro non adiectis: & recidunt in pure consentientes. Ioan. Andr.

Idem.

In electionibus & postulationibus, ac scrutiniis, ex quibus oritur eligendi, vota conditionalia, alternativa f vel incerta penitus reprobamus: Statuentes, (ut huiusmodi votis pro non adiectis habitis) ex puris

a Alit. & electus, quam electionem elissa agnoscat, verbo, sic. b Vid. c. ut qui duas, infr. tit. prox. l. cum qui duob. ff. de acquit. her. bon. c Ille dicitur impugnare actum, qui opponit aliquid contra formam actus: vel contra personam in cuius commodum, derogat exco utro actus. Vid. gl. in c. personam, sup. de app. d alia vel altera. e ad versa. f Et incerta.

consensibus celebratur electio: voce illorum, qui non pure consenserint, ea vice a in alios residente.

CAP. III.

Ponitur causa constitutionis, & juri veteris conservatio. Joann. Andr.

Gregorius X. In generalis Concilio Lugdunen.

Vbi periculum h majus intenditur, ibi proculdubio est plenius consulendum. Quam gravibus autem sit onusta dispensatio, quot & quantis sit plena periculis ecclesie Romanae prolata vacatio, exacti consideratio temporis edocet, & considerata prudenter illius temporis discrimina manifestant. Hinc nos evidens evocat ratio, ut (dum reformandis etiam minoribus nostra solenter vacat intentio) ea quae periculosa sunt, nequaquam absque remedio reformationis accommodare relinquamus. Ideoque omnia quae pro vitanda discordia in electione Rom. Pontificis, a nostris sunt praedecessoribus, & praecipue a felicitis recordationis e Alexand. Papa III. salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere censentes: nihil enim detrudere illis intendimus, sed quod experientia deesse probavit, praesenti constitutione supplere.

Ponitur quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in civitate, in qua cum sua curia residebat.

Hoc sacro concilio approbante statimus: ut si eundem Pontificem (in civitate, in qua cum sua curia residebat) diem claudere contingat extremum: cardinales qui fuerint in civitate ipsa praesentes, absentes expectare decem diebus tantummodo teneantur: quibus elapsis (sive absentes venerint, sive non) extunc omnes conveniant in palatio, in quo idem Pontifex habitabat: contenti singuli singulis tantummodo servientibus clericis vel laicis, prout duxerint eligendum: illis tamen, quibus patens necessitas id suggerit indulgeri, duos habere permittimus, eisdem a electionis arbitrio reservato.

In eodem autem palatio unum conclave (nullo intermedio pariete, seu alio velamine) e omnes inhabitent in communi: quod (reservato libero ad secretam cameram aditu) ita claudatur undique, ut nullus sine illud intrare valeat vel exire. Nulli ad eosdem cardinales aditus pateat, vel facultas secretae loquendi cum eis: nec ipsi aliquos ad se venientes admittant: nisi eos, qui de voluntate omnium cardinalium inibi praesentium, pro iis tantum quae ad electionis instantis negotium pertinent, vocarentur. Nulli etiam fas sit ipsis cardinalibus, vel eorum alicui, nuntium mittere, vel scripturam. Qui vero contra fecerit, scripturam mittendo vel nuntium, aut cum aliquo ipsorum secretae loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. In conclavi tamen praedicto aliqua fenestra competens dimittatur, per quam eisdem cardinalibus ad victum commode necessaria ministrantur: sed per eam nullus ad ipsos patere possit ingressus: verum si (quod absit) intra tres dies postquam (ut praedicitur) conclave praefatum iidem cardinales intraverint, non fuerit ipsi ecclesiae de pastore provisum: per spacium quinque dierum immediate sequentium, singulis diebus, tam in prandio, quam in cena uno solo ferculo sint contenti: quibus (provisio non facta) decursis, extunc tantummodo panis, vinum & aqua ministrantur eisdem: donec eadem provisio subsequatur. Provisio nis quoque hujusmodi pendente negotio, dicti cardinales nihil de camera Papae recipiant: nec de aliis eidem

a Deponens vota hic expressa, non privatur potestate eligendi, sed vox sua non computatur. Do. Ron. b Vid. Conc. Lateran. sub Alex. III. cap. 1. & Clem. ne Roma. de elect. c In Conc. Later. ca. 1. & reseritur c. licet de vitanda. extra de elect. d al. ejusdem. e Vid. l. si non special. c. de test. & Do. in c. causam. de test. & Bald. in d. l. si non special. f In antiq. exemplar. illuc. g Vid. gl. in c. ne inter. de cons. dist. 1. Ron.

ecclesiae tempore vacationis obvencibus undecumque: sed ea omnia ipsa vacatione durante, sub eius custodia fidei & diligentia camera eadem est commissa, custodia maneat: per eum dispositioni futuri Pontificis reservanda. Qui autem aliquid receperit, teneatur extunc a receptione quorumlibet reditum ad a eam spectantiam abstinere: donec de receptis taliter provisionem satisfactionem impendant. Idem quoque cardinales acceleranda provisioni sic vacent attentius, quod se nequaquam de alio negotio intromittant: nisi forsitan necessitas adeo urgens incidere, quod eos oportet de terra ipsius ecclesiae defendenda, vel eius partem aliqua providere: vel nisi aliquid tam grande, & tam evidens periculum immineret, quod omnibus & singulis cardinalibus praesentibus concorditer viderent illi celeriter occurrendum. Sanè si aliquis ex praedictis Cardinalibus conclave praedictam (ut supra exprimitur) non intraverit: aut intrans absque manifesta causa firmitatis exierit: ipso minime requiritur, nec in quovis electionis negotio ulterius admittendo, per alios ad eligendum summum Pontificem libere procedatur. Si vero infirmitate superveniente, idem conclave ex aliquo exire contingat, ipsa etiam infirmitate durare poterit, ejus suffragio non requiritur, ad electionem procedi: sed si ad alios post sanitatem sibi reditum, seu ante, redire voluerit: vel etiam si alii absentes, quos per decem dies diximus expectandos, superveniant, re integra, videlicet antequam eidem ecclesiae de pastore provisum, in eodem negotio, in illo statu in quo ipsum invenerint, admittantur, praemissa tam declaratione, quam de servientibus, cibo, ac potu, & reliquis cum aliis servatur.

Quid juri, quando moritur Romani Pontifex extra et civitate, in qua erat curia.

Porro si quando Romanum Pontificem extra civitatem praedictam (in qua erat cum sua curia residens) contigerit ab hac luce migrare: teneantur cardinales in civitate, in cuius territorio, seu districtu idem Pontifex obiit, convenire, nisi sit forsitan interdicta, vel contra ecclesiam Romanam in aperta rebellionem peribit: quo casu in alia viciniore conveniant, quae similiter nec interdicta subiacet, nec sit (ut praedicitur) aperte rebellis: in hac etiam civitate tam quoad expectationem absentium, quam quoad habitationem communem, clausuram, & cetera omnia in domo Episcopali, vel alia qualibet eadem cardinalibus deputanda, eadem observantur, quae superius obeunte dicto Pontifice in ea, in qua curia residebat, sunt expressa.

Dat. executoribus huius juri cum panis. Joann. Andr.
Praeterea (quia paucum est iura condere, nisi, quae eadem teneant) adjiciendo sancimus: ut Dominus, & alii quilibet rectores, & officiales civitatis illius, in qua Romanus Pontifex electio fuerit celebranda, auctoritate nostra, & ejusdem approbatione concilii potestatem sibi tradita, praemissa omnia & singula plene ac involuntabiliter sine fraude ac dolo aliquo faciant observari: nec cardinales ultra quam praemittitur, aetate praesentem. Super his autem taliter observandis, statim audito summi Pontificis obitu, coram clero & populo universi civitatis ipsius ad hoc specialiter convocandis, praesentent corporaliter juramentum. Quod si praemissa diligenter non observaverint, aut fraudem in eis, vel circa conditionis, aut status, omni cessante privilegio, & perpetentiam excommunicationis incurrant, & perpetuo sint infames: nec unquam eis potest dignitatis partent: nec ad aliquod publicum officium admittantur.

a Ipsi. b In antiq. Codicibus ita: ad eligendum substituentem Pontificem libere, &c. c Haec duo voces, ad electionem, deest sunt in antiq. Codicibus. d In antiq. demum.

tur. Ipsos insuper feudis, & bonis ceteris, quz ab eadem Romana ecclesia, vel quibullibet aliis ecclesiis obtinent, ipso facto decernimus esse privatos: ita quod ad ecclesias ipsas plenè ac liberè revertantur, administratorum earundem ecclesiarum arbitrio sine contradictione aliqua disponenda. Civitas verò prædicta non solum sit interdicto supposita, sed & a Pontificali dignitate privata.

Obsequatur cardinali, ut in electione Roman. Pontifici dependant omnem privatum affectum: & cassat omnia pacta, obligationes, & juramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo.

Ceterum (quia cum arbitrium, vel inordinatus capriat affectus, vel ad certum b aliquem obligationis cuiuslibet necessitas adigit, cessat electio, dum libertas adimitur eligendi) cardinales eisdem obsecrantes per viscera misericordiz Dei nostri, per aspersionem sui preciosi sanguinis obsecramur, ut penitentes attentius quid eis imminet, cum agitur de creatione c vicarii Iesu Christi, successoris Petri, rectoris universalis ecclesie, gregis dominici discretioris, omni privata affectionis inordinatione deposta, & cuiuslibet factionis, conventionis, obligationis necessitate, nec non conditi & inordinamenti contemplatione cessantibus, non in se reciprocè considerationis intuitum, vel in suos: non quæ sua sint, quærant: non commodis privatis intendant, sed nullo ardente ipsorum in eligendo iudicium, nisi Deo: puris & liberis mentibus, nuda electionis conscientia, utilitatem publicam liberè prosequantur: omni conatu & sollicitudine, prout possibilitas patitur, id adhuri tantummodo, ut eorum ministerio acceleretur utilis & pernecessaria totius mundi provisio, idoneo celeriter eisdem ecclesia sponso dato. Qui autem secus egerint, divinè subiaceant ultioni, eorum culpa (nisi gravi propter hoc peccata penitentia) nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conventiones, obligationes, conditi & inordinamenta omnia, sive juramenti, sive cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, cassamus, irritamus, & viribus decernimus omnino carere: ita quod nullus ad illa observanda, quomodolibet sit adstrictus: nec quisquam ex eorum transgressione notam veretur fidei non servare, sed non indigna laudis titulum potius mereatur: quam vel etiam humana referatur, Deo magis transgressiones huiusmodi, quam iurisjurandi observationes acceptas.

Monet omnes fideles, ut statim auditis summi Pontificis morte, e jus celebrent exequias: & quotidie orent pro vigili, concordia, & utilitate provisione Rom. ecclesie, prelati autem in suis prædicationibus ipsos subditos ad hoc hortentur: & eis frequentiam orationum, & observantiam jejuniorum indicant. hoc dicit. Ioan. And.

Quia verò fidelibus non est, tam de sollicita quantumcunque inventionem fidendum, quam de instantia orationis humilis & devotè sperandum: huic adjectis sanctioni, ut in omnibus civitatibus, ceterisque locis insignibus, ubi primam de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit, à clero & populo, solennibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus (donec de ipsius ecclesie provisione indubitanter rumor pertulerit veritatem) humiles preces fundantur ad Dominum: apud eum d devotis orationibus insistatur, ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorumdem cardinalium corda in eligendo concordia, quod provisio celer, concors, & utilis (prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre præ-

a In aliquot manuscriptis, sed etiam Pontificali. b In antiquioribus codicibus, vel ad certum aliquod obligationem. c Vide Turresemianam in summa de ecclesia, lib. 2. cap. 30. d alia, & apud eum.

sentis sanctionis edictum ignorantia negligi prætextu contingat: districte præcipimus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & alii ecclesiarum prelati, ceterique, quibus concessum est proponere verbum Dei, clerum & populum, propter hoc specialiter frequentius congregandos in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia, pro celeri & felici exitu tanti negotii frequentanda, solerter hortentur: & ipsis eadem auctoritate, non solum orationum frequentiam, sed & observantiam (prout circumstantiæ pensandæ iusserint) jejuniorum indicant.

CAP. IV.

Appellantes contra electiones, postulationes, vel provisiones, omnia que obijcere intendunt contra personam vel formam, tenentur exprimerè: & jurare, quod illa credunt vera esse, & ea se posse probare. Super non expressis, ipsi, vel adherentes eis, non audiuntur: nisi de novo emergant, vel pervenerint, vel supervenerint probandi facultas: super quo jurare debent. Statutum Innoc. edictum contra non probantes, que obijciuntur in personam vel formam, in suo robore conservatur. Ioan. And.

Idem in eodem.

VT circa electiones, postulationes, & provisiones ecclesiasticas viam malitiosè (prout est possibile) præcludamus, ne diutius periculosè b vacent ecclesie: vel personarum, dignitatum, & aliorum ecclesiasticorum beneficiorum provisio differatur. Edicto perpetuo providemus, ut (si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel provisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu provisionis formam, aut personas eligentium, vel electi, sive illius, cui erat provisio faciendæ sive facta, & propter hoc contigerit appellari) appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia & singula expriment, quæ in formam intendunt obijcere vel personas: Coram personis authenticis, aut persona, quæ super hoc testimonium perhibeat veritati, corporali præstito juramento, quod credunt ea, quæ sic expriment, esse vera, & se posse probare. Alioquin tam opposcentes, quam (tempore appellationis interpositæ, vel postmodum) adherentes eidem, obijcendi aliqua (quæ non fuerint in huiusmodi literis vel instrumentis expressa) potestatem sibi noverint interdiciam: nisi aliquid postea forsan emeriserit: vel super antiquis supervenerit probandi facultas: aut aliqua antiqua in opposentium noxtiam de novo pervenerint, quæ appellantes appellationis tempore emisse verisimiliter ignorare poterint, & etiam ignorarint. Super huiusmodi autem ignorantia, & superveniente facultate probandi, fidem per proprium præstandum corporaliter faciunt juramentum: hoc adijciendum in juramento eodem, quod ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere. Illa sanè, quæ felicis recordationis, Innocentius Papa quartus contra non plenè probantes ea (quæ in formam vel personam obijcerant) statuit, in suo volumus robore permittere.

CAP. V.

Electus ante confirmationem administrare non debet per se, vel per alium, in totum, vel in partem, sub quocunque colore; qui contra fecerint, ipsi iure privati sunt iure ex electione quæstos. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Avaritia & cæcitas, & damnandæ ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illam d temeritatem impellant, ut quæ sibi à iure interdiciam

a ad. Sed & observantiam. b Vid. Conc. Lat. sub Inno. III. c. 23. & referuntur exi. de elect. can. no pro defectu. c Vid. Lambertinum de iure patron. l. 2. p. 2. g. 3. art. 1. d Qui dicantur agere alicui remanere, vid. text. qui si. sunt legit. per venerabiles. ver. videbatur. & per Ioan. And. in ca. 1. de sepul.

noverint, exquisitis fraudibus usurpare conentur. Nonnulli siquidem ad regimen ecclesiarum electi, quia eis (iure prohibente) non licet se ante confirmationem electionis celebrata de ipsis, administrationi ecclesiarum (ad quas vocantur) ingerere: ipsam sibi tanquam procuratoribus, seu economis committi procurant. Cum itaque non sit malitiam hominum indulgendum: nos latius providere volentes, hac generali constitutione sancimus, ut nullus de cetero administrationem dignitatis (ad quam electus est) priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub economatus, vel procuratoris nomine, aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumat. Omnes illos, qui secus fecerint, iure (si quod eis per electionem quæsitum fuerit) decernentes eo ipso privatos.

CAP. VI.

Eligentes, quam citò commode possunt, electionem electo præsentent. Electus intra mensem consentiat: alius privatus est iure quæsito, nisi conditio persona ipsam excuset. Post consensum confirmationem petat intra tres menses, alius electio viribus vacuetur. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Quam sit ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio, quam periculosa etiam esse soleat animabus, non solum iura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diuturnitatibus obviare, hoc perpetuo decreto statuimus: ut si quando fuerit electio in aliqua ecclesia celebrata, electores electionem ipsam (quam citò commode poterunt) electo præsentare, ac petere consensum ipsius procurent. Electus vero illum adhibere intra mensem à tempore presentationis huiusmodi teneatur. Quem si electus ipse ultra præstare distulerit, iure (si quod ei ex sua electione fuerit acquisitum) extunc se noverit eo ipso privatum. Nisi forsitan ea sit electæ personæ conditio, ut electioni de se celebrata absque superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quavis provisione sedis Apostolicæ, consentire non possit: quo casu idem electus, seu electores ipsius, consentiendi licentiam ab eius superiore (cum ea celeritate, quam superioris ipsius præsentia vel absentia permiserit) petere studeant & habere. Alioquin, si lapsò tempore pro eisdem superioris præsentia vel absentia (ut præmittitur) moderando, huiusmodi licentiam eos nequaquam obrinere contingat, electores extunc ad electionem aliam procedendi liberam habent facultatem. Ceterum quivis electus intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum, confirmationem electionis ipsius petere non omittat. Quod si (iusto impedimento cessante) intra huiusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem eo ipso viribus vacuetur.

CAP. VII.

Si non sequatur electio, non est, qui ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate privatus, hoc dicit. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Perpetuo à sanctionis oraculo declaramus, quòd scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio præstito (nisi adeò in eo perstiterint, quòd ex votis eorum communis electio subséquatur) nequaquam eligendi potestate priventur. Licet pro eo, quòd indignum nominando, scienter contra conscientias suas e agunt, & divinam vindictam, & Apostolicæ ultionis d metum (quem qualitas facti susserit) possint non immetitò formidare.

a al. festinent. b al. perpetua sanctionis, &c. c al. agant. d In omnibus antiq. exemplarib. motum.

CAP. VIII.

Eligens, vel electioni consentiens, contra electum (nisi extra causa, vel noviter ei pandita) se nequit opponere, vel renunciare. h. d. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Nvlli licere decernimus (postquam in scrutinio nominaverit aliquem, & electio fuerit subséquata: vel postquam præstiterit electioni de ipso ab aliis celebratæ consentium) illum super electione ipsa (nisi ex causis postea emergentibus) impugnare: vel nisi ex motu ipsius antea celata, de novo pandatur improbitas: seu alicuius alterius latentis vitii, vel defectus (que verisimiliter ignorare potuerit) veritas reveletur. De huiusmodi autem ignorantia fidem faciat proprio iuramento.

CAP. IX.

Contra electum à duplo majori parte, vel electores ipsos, nisi aliqua parte potest opponi, quod votum extenuat: sed si hoc extenuat, quod votum annullat. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Si quando contigerit (duabus electionibus celebratis) partem alteram eligentium duplo maiorem à numero inveniri: contra electores qui partem reliquam sic excedunt, ad extenuationem voti meriti, vel auctoritatis ipsorum, reliquis, vel electis ab eis, aliquid opponendi omnem præsentem decreto interdictum facultatem. Si quid autem opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum redderet ipso iure, id eis non intelligimus interdictum.

CAP. X.

Appellatio judicialis vel extra, deservit causam electionum Episcoporum & superiorum ad Papam: si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interjecta: alius non. Et ab ea postea parte sua provocate recedere, priusquam Papa præsentata fuerit. Et an in re ipsa inter venerit præstatis, inferiores iudices ante omnia dilige impetere: quatenus si repererint, de causam non cognoscere, sed factis partibus terminum, in quo eorum ad ea & mandatum se Apostolicæ conspectui representent. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Quamvis constitutio felicitis recordationis Alexandri Papæ quarti prædecessoris nostri causam electionum Episcopatum, seu super electionibus Episcoporum extortas, non immeritò maioribus causis renumerans, cogniciones ipsarum per appellationem quilibet devolvi afferat ad Apostolicæ sedis exantem. Nos tamen & temerariam appellantium audaciam, & effrenatam appellationum frequentiam relictæ volentes, hac generali constitutione duximus promulgandum: ut si extra iudicium in prædictis electionibus vel in aliis dignitatibus Episcopatu majoribus celebratis, expresse causa manifeste frivola & contumax appellari, per appellationem huiusmodi nequaquam ad sedem eandem negotium devolvatur. Sed cum in electionum earundem negotiis, in iudicio, vel extra iudicium appellatur in scriptis, ex causa probabili, que probata deberet legitima reputari, ad sedem ipsam huiusmodi negotia deferantur. Ceterum in præmissis omnibus casibus liceat partibus ab huiusmodi appellationibus (nulla tamen interveniente privatione) recedere, antequam præstata sedi fuerint præsentata. Inferiores autem iudices (quorum erat ipsarum causarum cognitio appellatione cessante) an in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquireant: & si eam intercessisse repererint, se de causis ipsis nullatenus intromittant, sed præstant dictis partibus terminum preemptorium competentem, in quo curramus

a Vid. Pamorm. in cap. 2. De consuet. & Bal. cons. 259. par. 2. b Vid. gloss. in cle. ad compestandas. de sequenti. post. & fra. Di. c Frivola causa appellans que dicantur, vide in cap. cum appellacionib. 7. de appell. hoc lib. omnibus

omnibus actis & munimentis suis Apostolico se conspe-
ctui representent.

CAP. XI.

Si inter reliqua, que obijciuntur promovendo ad dignitatem, ob-
jectum evidens defectus scientie vel personae, illud ante omnia ex-
aminari debet. Et si reperitur falsum, opponi a prosecutione
negari repellitur: & puniri perinde ac si defecisset in probatione
omnium obijctorum. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Si forte inter cetera, quae obijciuntur electo aut po-
stulato, seu alias promovendo ad aliquam dignita-
tem, evidentem scientiae, vel alium personae defectum
opponi contingat: in discussione obijctorum illum sta-
tutum ordinem incommutabiliter observandum, ut
promovendus super defectu ipso ante omnia subijcia-
tur examini: cuius eventus examinandi alii, aut da-
bit initium, aut negabit. Ceterum si praemissi exami-
nis exitus huiusmodi oppositiones docuerit veritate de-
stitui, opponentes omnino a prosecutione causa, in qua
talia obijcerunt, excludimus: & perinde puniri decer-
nimus, ac si penitus in probatione omnium, quae obje-
cerant, defecissent.

CAP. XII.

Qui gravaverit aliquam personam ecclesiasticam, vel eius con-
sanguineos, vel ecclesiam seu bonam, pro eo, quod eum, pro quo rogaba-
tur, eligere noluit, ipso facto excommunicatus est. Ioan. An-
dr.

Idem in eodem.

Sciatis cuncti, qui clericos vel quolibet alias perso-
nas ecclesiasticas (ad quos, in aliquibus ecclesiis,
monasteriis aut aliis piis locis spectat electio) pro eo,
quod rogati, seu alias inducti, eum pro quo rogabantur
sive inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos
eorum, aut ipsas ecclesias, monasteria, seu loca cetera,
beneficiis sive aliis bonis suis (per se vel per alios) spo-
liando, seu alias iniuste persequendo: a gravare praesum-
perint: se (ipso facto) excommunicationis senten-
tia innodatos.

CAP. XIII.

Primo puni usurpantes de novo vacantiam vacantiam ecclesiarum.
Secundo puni clericos & Monachos, hoc fieri procurantes.
Tertio puni clericos se talibus non opponentes. Quarto puni
qualiter debeant se habere habentes talem custodiam ab antiquo.
Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Generali constitutione sancimus, universos & singu-
los (qui regalia, custodiam, sive guardiam, ad voca-
tionis seu defensionis titulum in ecclesiis, monasteriis, seu
quibilibet aliis piis locis, de novo usurpare conantes,
bonae ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum
vacantium occupare praesumunt) quantacunque digni-
tatis honore praesulgeant: Clericos etiam ecclesiarum,
Monachos nonasteriorum, & personas ceteras locorum
eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommu-
nicationis sententia decemimus subiacere. Illos vero,
qui se (ut deberent) ista facientibus non opponunt, de
proventibus ecclesiarum seu locorum ipsorum, pro tem-
pore, quo praemissa sine debita contradictione permise-
runt, aliquid percipere districtius inhibemus. Quia-
ram ab ipsarum ecclesiarum ceterorumque locorum fun-
datione, vel ex antiqua consuetudine iura sibi huiusmo-
di vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstinant,
& suos ministros in eis solite faciant abstinere, quod
ea, quae non pertinent ad fructus sive redditus provenien-
tes vacationis tempore non usurpent: nec bona cetera,
quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant,
sed in bono statu conservent.

CAP. XIV.

Parochialis ecclesia nemini conferatur, qui non sit idoneus scien-
tia, moribus, & aetate: & si consecratur non attingens xxx.

a Vid. cap. felix, inf. de panis, cum ibi not.

annum, non valet collatio. Ille autem, cui talis ecclesia collata
fuerit, teneatur personaliter residere, & intra annum sacerdos fieri:
si autem promotus non fuerit, elapso anno privatus est ipso iure.
Super residentia autem parochialis eius ad tempus poterit dispensare.
Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Inter canon a felix recordationis Alexand. Papa III.
præd. nostro editus, inter cetera statuerit, ut nullus
regimen ecclesiae parochialis suscipiat, nisi xxv. annum
ætatis attigerit, ac scientia & moribus commendandus
existat. Quodque talis ad regimen assumptus huius-
modi, si monitus non fuerit praefixo à canonibus tem-
pore in Presbyterum ordinatus, à regiminis ejusdem
amoveatur officio, & alii conferatur. Quia tamen in
observatione canonis memorati se multi exhibent ne-
gligentes: nos periculosam illorum negligentiam vo-
lentes juris executione suppleri, praesenti decreto statu-
mus, ut nullus ad regimen parochialis ecclesiae assuma-
tur, nisi sit idoneus moribus, scientia, & aetate: De-
cernentes collationes de parochialibus ecclesiis, iis qui
non attigerint xxv. annum de cetero faciendas, viri-
bus omnino carere. Is etiam, qui ad huiusmodi regi-
men assumptus, ut gregis sibi crediti diligentius curam
gerere possit, in parochiali ecclesia, cuius rector exti-
terit, residere b personaliter teneatur. Et intra an-
num à sibi commissi regiminis tempore numerandum,
se faciat ad sacerdotium promoveri. Quod si intra
idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi com-
missa (nulla etiam praemissa monitione) sit praesentis
constitutionis auctoritate privatus. Super residentia
vero (ut praemittitur) facienda, possit ordinarius grati-
am dispensationis ad tempus facere, prout causa ratio-
nabilis id exposcit.

CAP. XV.

Parochialis ecclesia non commendetur, nisi constituta in aetate legi-
tima & sacerdotio: & illa tunc demum, cum necessitas vel utili-
tas exigit, tali aetate commenda ultra sex menses non duret. Quod
contra praedicta factum fuerit, est irritum ipso iure. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Nemo deinceps parochialem ecclesiam, alicui non
constituta in aetate legitima, & sacerdotio, com-
mendare praesumar: nec tali etiam nisi unam: & evi-
denti necessitate, vel utilitate ipsius ecclesiae suadente.
Huiusmodi autem commendam (ut praemittitur) in-
factam declaramus ultra semestris temporis spacium
non durare: Statuentes, quicquid secus de commen-
dis ecclesiarum parochialium actum fuerit, esse irritum
ipso iure.

CAP. XVI.

Hac decret. fuit nullum utilis suo tempore, antequam Papa re-
servaret sibi provisiones Episcopatum. Gloss. prima panis summa-
rium: & secunda de provisionem. Dominicus.

Nicolaus tertius.

Opientes ecclesiarum vacationibus & periculosis
occurrere, ac malignantium subterfugis obviare:
jam provisus remediis, alia (quae patenter ipsa retum-
experientia ad earum expeditionem indicavit utilia)
remediis experta subiungimus: & quod felicis recor-
dationis Gregorius Papa x. praedecessor noster (de ele-
ctionibus praesentandis electis, & ipsorum electorum,
petendo ac adhibendo consensu) salubriter statuit, in
suo robore (cum infra scripti temporis moderatione)
in praesentandis electionibus permanere volentes, sed
quod de trimestri tempore post consensum ad petendas

a Idem cavetur in concil. Lat. sub Innoc. III. cap. 30. & in conc.
Trid. sess. 7. de reform. cap. 3. & sess. 24. de reform. ca. 22. b Idem
cavetur in conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. 2. c Vacatio simpli-
ter dicta continet omnem modum vacandi. vido e. susceptum, de re-
scrip. sup. eod. l. huius. Font.

confirmaciones instruit (quoad illas, quae petuntur vel peti debent à sede Apostolica) temperantes (cum interdum aliquorum locorum vicinitas minus exigit, aliquorum à distantia prolixius tempus exposcat) hac generali & in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut omnes electi cathedralium, vel regularium ecclesiarum (quorum electionum confirmationes, vel infirmationes, ad ipsius sedis examen deducit immediata subiectio, vel appellatio interfecta devolvit) intra unum mensem post consensum, vel post obtentam de ipsorum electione notitiam (si eam debito tempore non contigerit presentari) ad sedem ipsam iter arripiant: & extunc sive intra praescriptum tempus poterunt commode (locorum considerata distantia) petitori suarum electionum confirmationes, vel profecturi electiones suas, quibus poterunt modis licitis comparere (cum omnibus actis, iuribus, & munitis suis, & processibus suis contingentibus) coram nobis personaliter teneantur. Quod si per viginti dies (post lapsum ex qualitate locorum moderandi temporis) expectati, sive eligentes, sive opposites venerint, sive non, personaliter comparere, & suarum electionum confirmationem, vel profectionem, seu executionem petere (nulla iusta causa interveniente) contempserint: de qua intra praedictos viginti dies proposita, intra quindecim dies post tempus huiusmodi (coram nobis, vel alio, seu aliis deputando, vel deputandis à nobis si admittenda videbitur) teneantur apud sedem ipsam facere plenam fidem. Nisi vel intra eosdem viginti dies, seu praedictos quindecim, eo casu tantum, cum ad praedictam causam propositam, ut praedicitur, & admissam probandam concessi fuerint, talia & tam verisimilia proponi contingeret, quae à iudicio praesentis electos ipsos ab infra scripta poena merito excusarent: & propter quae forsitan videretur eisdem ad praedictam comparitionem tempus prolixius indulgendum. Insuper etiam eo casu, quoad personalem electionum comparitionem excusandam, aliquam iustam causam proponi contigerit, vel admitti: nisi tunc intra idem tempus iusto impedimento cessante per procuratorem ad praemissa omnia sufficienter instructum, & nihilominus ipsa causa cessante (ut praemittitur) se personaliter praesentaverint: electiones de ipsis factas, eo ipso viribus vacuantes, ipsos omnino iure (si quod eis per electionem huiusmodi quiritum esset) decernimus esse privatos. Electos vero, qui se sine actis, iuribus & munitis suis, & processibus suis contingentibus personaliter vel per procuratorem (ut praemittitur) praesentaverint: ea volumus ex contemptu constitutionis huiusmodi, eo casu poena percipi, ut pro exhibendis illis alibi, quam apud sedem ipsam (nisi ex iusta causa) non possint dilationem aliam obtinere. Ad hac, ut diligens inquisitio super electionibus, & eligentibus, & electis ac aliis praemissa contingentibus, plena informatio possit haberi (quam informationem per procuratores, qui ut plurimum constituuntur absentes, & processus ignari, cursus causarum non sentit de facili provenire) de ipsis electoribus dux persona ad minus, super negotio ipso (ut de electis praemittitur) sufficienter instructa (quando electionem concordem esse contigerit) infra idem tempus, per capitulum expensis bonorum ad praelatum ipsius ecclesiae (de cuius electione agitur) pertinentium, si sint discreta, alioquin communium: vel per ipsum capitulum

aliunde provisorum (si de ipsis discretis, vel communibus tunc adhiberi non possint) ad omnia instructa (inquam) plenarie, transmittantur. Si vero in discordia electio, vel electiones ipsae processerint: tunc dux persona ad minus de parte quilibet (cum sine plures) vel de parte electi (cum electio una processerit) necessarius & moderatis expensis electorum. Quasi electi exhibere contempserint (nisi forsitan ipsos facultatum impotentia pro qualitate negotii excusaret) omni iure ipsi ex tali electione quiriti priventur. Et quando unicus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt, eo casu tam opponens, quam opposites huiusmodi, si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsis oppositibus, expensis ipsorum oppositorum propriis plenè (ut dictum est, cum actis & munitis) instructi & compareant: ut per praemissa sententias, vel negotium plenarie instrui, vel sedes eorum valeat informari, an ecclesiarum utilitate pensata, aliis inspectis circumstantiis, super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscunque aliis sit alibi fienda & commissio: vel (acquirentes sententias) potius, apud sedem ipsam in probationibus & aliis instructanda. Ceterum si eligentes electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, intra dictos dies (postquam commode poterint) electis praesentaverint: ipsos, qui culpabiles in hoc extiterint (quoad ad se) à processibus profectioe totaliter excludentes, omnibus beneficiis suis, quae in ipsa ecclesia (de cuius electione agitur) obtinent: per triennium continuatum (extunc inchoandum) volumus eo ipso fore suspensos: ad quae si intra illud tempus se propria temeritate, vel alio quovis colore ingesserint, illis ipso iure perpetuo sint privati. Vel si personas instructas, ut praemittitur (etiam si opposites vel electi, mittere vel venire, seu expensas ministrare contempserint) destinare neglexerint (nisi eos capituli, vel contravenientium praecibus seu alia iusta & probabilis causa evidenter excuset: si quo casu procuratorem sufficienter instructum mittente, & nihilominus cessante causa dictas personas dirigere teneantur) & à totali (quoad se) profectioe processibus, & à proventuum beneficiorum (quae ecclesia ipsa obtinet) per triennium continuatum privatione priventur: opposites vel oppositorum (cui unicus est electus) contumacia simili poena plene: nihilominus tamen in praemissis casibus, quilibet diligentes vel opposites, quoad se processibus profectioe privantur, electis super hoc in processibus suis nullum praedictum generetur. De quo ad postulationem concordem vel discordem poena contigerit, & aliqui patientes in ordinibus vel vultu electum, vel his similes, postulerint (non qui alius ecclesiae allegati, liberum non habent sine nostra permissione volutum: circa quos taliter allegatos, nihil de veteris iuris observantia immutamus) postulatione huiusmodi, & postulantes eisdem, ea moderata distinctione perstringimus, ut eo salvo, quod postulatione huiusmodi, nec suis postulationibus gratiare consentiant, nec (ut de electis dictum est) exhibere expensas aliquas teneantur: sed postulantes ipsi concorditer vel discorditer, expensas ipsas personis talibus subministrare postulatos in veniendo (si non dissenserint) & postulantes in mittendo personas instructas, (ut in concorditer vel discorditer electione) per omnia (ut supra praemittitur) moderatio praemissa constringat: ut negligentes illius

a Al. ita: & aliquorum, &c. b Al. ita: quae in iudicio, & cetera. c Hac periculus in antiq. codic. ita habet: per capitulum in expensis, de bonis ad praelatum ecclesia de cuius electione agitur pertinentibus, si sint discreta: alioquin de communibus vel per ipsam capitulum aliunde provisio, &c.

a Alter, instructa. b Hac periculus in pluribus in antiq. exemplaribus ita legitur: Et quando unicus est electus, qui vel aliqui se opponunt in expensis ipsorum propriis, eo casu tam opponens, quam opposites huiusmodi, si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsis oppositibus in expensis ipsorum oppositorum, plenè, &c.

ta ibidem, similis poena percellat: nec per hoc, quod de postulatione pro ceteris ecclesiarum expeditione statuitur, postulationes ipsae minus dependere intelligantur à gratia, quam antea dependebant. Porro in singulis casibus supradictis, in recuperandis, vel reddendis expensis electionum, electorum, postulationum, & etiam postulationis, illud servari decernimus, quod iustum fuerit, seu aequitas canonum iudicabit.

CAP. XVII.

Glossa prima dividit, & summat totum textum. vide eam. Dominicus.

Idem.

Fundamenta militantis ecclesiae, in montibus sanctis Propheta a rememorans, per montes Apostolos & praedicatoris patenter insinuat, quibus tota huiusmodi aedificii fabrica consistenter innititur: qui firmi & bases ecclesiae super fundamento, praeter quod nemo aliud ponere potest, quod est Christus Iesus, veluti summo angulari lapide solidantur: ut veritas, quae antea legis & Prophetarum praerogativa vehebatur, per Apostolicam turbam in salutem universitatis exiret: sicut scriptum est: e. In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terrae verba eorum. Huius autem muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum voluit officium pertinere, ut in beato Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret: ut ab ipso quasi quodam capite, dona sua veluti corpus omne diffunderet: hunc enim in consortium individuae unitatis assumptum, id, quod ipse erat Dominus voluit nominari: dicendo, Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam: ut aeterni templi structura Deo aedificante constructa, mirabili munere gratiae Dei in Petri consisteret firmitate, cui Salvatoris nostri miranda proviso beatum Paulum in Apostolatu gentium per dexteram d. societatis adiunxit. Isti sunt per quos Evangelium Romae resplenduit. Isti sunt eius Patres, verique pastores. Isti sunt, qui una die pro merito, uno loco, pro gloria, sub uno persecutore, pro parili virtute compassi, urbem ipsam gloriosiore turore martyrii Christo Domino consecrarunt. Isti sunt, qui illam in hanc gloriam proceperunt, ut sit gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis & regia: per sacram beati Petri sedem caput totius orbis effecta. Ne autem ipsa mater ecclesiae in congregatione & pastura fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potius ipsis adjuva, spiritualibus semper proficeret incrementis: non absque miraculo factum esse concipitur, ut occasionaliter Constantini Monarchae à Deo provisa, sed curata baptismalibus fomentis infirmitas, quandam quasi adiceret ipsi ecclesiae firmitatem, qui quarto die sui baptismatis, unà cum omnibus sacris, & universo senatu, optimatibus etiam, & castro populo, in persona beati Sylvestri, sibi Romanam concedendo urbem relinquens, ab eo & successoribus eius, per pragmaticum constitutum disponendam esse (deceinens in ipsa urbe utriusque potestatis Monarchiam Romanis Pontificibus) declararet: non iustum arbitrans, ut ubi sacerdotii principatum, & Christianae religionis caput Imperator coelestis instituit, illic Imperator terrenus habeat potestatem: quin magis ipsa Petri sedes in Romano iam proprio solo collocata, libertate plena in suis agendis per omnia potiretur, nec ulli subesset homini, quae ore divino cunctis dignoscitur esse praelata. Decet namque ipsi Romano Pontifici, per fratres suos sacrosanctae Romanae ecclesiae Cardinales (qui sibi in executione officii sacerdotis coadiutores assistunt) libera provenire consilia: decet

a Titul. 86. b 1. Corinth. 3. c Psalm. 118. Roman. cap. 10. d al. foverates.

ipsum nullo modo vacillare iudicia: ut fratres ipsos nullus secularis potestatis metus extereat, nullus temporalis favor absorbeat, nullus eis terror imminet, nihil eos à veri consilii soliditate removeat: quia (cum per ipsum Romanum Pontificem in quibuscunque negotiis contingeret eorum peti consilia in consulendo) per omnia liberi eidem Romano Pontifici in omnibus, quae pro tempore imminet, liberè consulant & assistant, ipsaque Romani Pontificis vicarii Dei, quae suis temporibus occurrerit electio, & eorundem cardinalium (cum expedierit) faciendae promotio, in omni libertate procedant.

Dignè itaque ad urbem ipsam eiusque regimen aeternam nostrae considerationis extendimus, ut felici ducta regimine, praeservetur à noxiis, & optatis semper proficiat incrementis. Nunquid obdudit oblivio, quae urbi, quae incolis nota dispendia intulerunt haecenus peregrina regimina? Nunquid non haec destructio mœnium, deformatio proveniens ex ruinis, luce clarius manifestant? Nunquid non haec fidelium contrectata & deposita? Nunquid non haec ipsa veneranda Dei templa praesidentis, manu sacrilega diebus nostris nefarie violata, proclamant? Quid plura? Nonne ipsius urbis retrò actis temporibus incorrupta constantia, sub regentis e eo tempore nefando subversa est regimine? ipsamque urbem speculum fidei tanta respersit infamia, ut à matre sua Romana ecclesiae filia praedilecta deviare compulsâ, quondam Conradinum, qui de venenosa radice Federici quondam Romani Imperatoris, colubri tortuosi, iusto ipsius ecclesiae iudicio reprobat, prodidisse videbatur in regulum: quique ad exterminium Romanae matris ecclesiae manifestis iudiciis unâ cum suis fautoribus aspirabat, & in contemptum Dei & suae matris, ac ipsius urbis opprobrium patenter reciperet, recepto faveret, constituens se per haec e tam parentis hostis suae matris ecclesiae filiam ad iuricem. Hoc ipsi Romae praesiterunt senatores incogniti, hoc praesides improvi, ut gloriosa civitas redderetur ingloria, sua stabilitas vocaretur instabilis, suaeque constantiae antiquata soliditas, linguis hominum vocaretur infirma. Proinde officii nostri debitum circa huiusmodi tam periculosos eventus, ad libram moderaminis erigentes, tantae subversionis occasiones ita salubris remedii appositione praedicimus, ne illorum (qui ipsam Rempublicam laudabiliter haecenus gubernaverunt) videamur gloriam suggillare vel merita: quae illis apud infallibilem & scientem omnia retributorem, de jam perlati quaesita laboribus salva perstant. Ut ergo circa regimen ipsam talis adhibeatur in omnibus cum discretione, solertia, per quam ipsi Roman. eccles. plena libertas (quae in omnibus & per omnia sibi debetur) optata proveniat: vitentur iam experta pericula, & Romanus f. populus ab opprimentium protectus incurribus secedat, sedendo quiescat in pulchritudinem & pacis, in tabernaculis fiducia, & temporalium requie opulenta, de fratrum nostrorum consilio, hac irrefragabili & in perpetuum valitura constitutione sancimus: & quoadcunque & quotiescunque senatoris electio vel alterius quocunque nomine censetur, qui quocunque modo vel quocunque titulo ipsius urbis debeat praesidere regimini, in posterum imminet: nullus Imperator seu Rex Romanorum, aut alius Imperat. vel Rex, Princeps, Marchio, Dux, Comes aut Baro, vel quicunque alterius notabilis

a Quales Cardinales eligi debeant, habetur in concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. circa finem. b aliter, contracta. c Haec peritodus ita legitur: Sub regentis eo tempore subversa regimine: ipsam urbem speculum fidei, &c. d Abus, exciperet. e al. hoc. al. per hanc. f al. ita: & Romanorum populus. g al. pulchritudine.

præminentia, potentia seu potestatis, excellentia vel dignitatis existat, frater, filius vel nepos a eorum ad tempus vel in perpetuum, seu quisvis alius, ultra annale spatium quovis modo, colore vel causa, per se vel aliam personam quomodolibet submitendam in senatorem, capitaneum, patricium, aut rectorem, vel ad eundem urbis regimen seu officium nominetur, eligatur, seu aliâs etiam assumatur, abique licentia sedis Apostolicæ speciali: per ipsius sedis literas concessionem. Quod si licentia huiusmodi specialiter exprimentes. Quod si secus factum fuerit, nominationem, electionem & assumptionem huiusmodi decernimus esse nullas, ac carere omni robore firmitatis: & non solum nominatores, electores, & assumptores, verum etiam nominati, electi & assumpti, si huiusmodi nominationi, electioni, seu assumptioni consenserint, aut se de ipsis quolibet modo introniserint, intendentes & obedientes eisdem, & in hoc omnes dantes ipsis nominatoribus, electoribus, assumptoribus, aut nominatis, electis, vel assumptis, auxilium, consilium vel favorem, publicè vel occultè, cuiuscunque dignitatis vel præminentia, conditionis aut status extiterint, eo ipso sententiam, excommunicationis incurrant, ac nihilominus ipsos nominatos, electos seu assumptos, si contra constitutionem præsentem prædictis nominationi, electioni vel assumptioni consenserint, aut se quoquo modo illis ingesserint, & eorum posterius in perpetuum omnibus feudis, privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis & honoribus, quæ à prædicta seu aliis tenent ecclesiis, censemus esse privatos: ita quod illi, ad quos eorum collatio, concessio seu dispositio pertinet, relinendi ea, aut retinendi, concedendi seu conferendi, seu de aliis etiam disponendi (prout ad eas pertinet) liberam habeant potestatem: & ne taliter nominati, electi vel assumpti de sua pertinacia vel contemptu valeant gloriari, nos qualibet mandata, præcepta, ordinationes & statuta, quæ fecerint, omnesque sententias, quas tulerint, & quicquid penitus in contractibus & obligationibus seu quibuscunque aliis, urbis nomine, vel tanquam senatores, capitanei, patricii aut rectores, vel officiales ipsius egerint, irrita prorsus ex nunc & vacua nunciamus. Iudices verò & tabelliones, qui super his aut eorum aliquibus contra præsentis constitutionis edictum patrocinari vel instrumenta conficere fortè præsumpserint, iudicatus & tabellionatus officio se noverint esse privatos. Contemptores quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel alicujus eorum, ab huiusmodi excommunicationis sententia (præterquam in mortis & articulo) absolvi non possunt, nisi per Romanum Pontificem, vel de ipsius prece & obtenta licentia speciali: non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, concessionibus, constitutionibus, consuetudinibus & statutis quacunque firmitate vallatis, quæ in præmissis omnibus nolumus aliquibus vel alicui suffragari: sed omnia, quod ad illa decernimus non tenere. Ut autem cives Romanorum, qui ex ipsa urbe naturalem duxisse noverint originem, aut quisvis alii qui in ipsa ejusve territorio, non advenæ, sed continui habitatores & extiterant, quoad honores ipsius urbis, aut regimen gratiosas functionibus potiantur: non intendimus, quod præsentis constitutio tales excludat, quin ad unum annum dun-

a Vid. l. inf. s. ij. ff. de gr. & Bari. in l. omnes populi. gl. in c. nonnulli. de rescript. b Dicit Pet. de Anch. nisi hoc fuisset expressum pena privationis feud. non transisset in filium, quod tamen ipse latius distinguit. Pont. c Quia tunc nulla est casuum reservatio, & ideo omnes sacerdotes quoslibet penitentes à quovis seu peccatis & censuris absolvi vere possunt. concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de casibus reserv. d alii. ut autem cives Romani. e alii. c. 11. et in.

taxat, vel ad aliud tempus brevius nominari ad ipsius regimen, & officium eligi valeant, ac assumi: etiam prædictorum Principum & aliorum fratres, filii vel nepotes existant: aut etiam extra urbem & ipsius territorium sub nomine comitatus, baronia, seu cuiuscunque alterius tituli in a hominibus vel locis aliquibus jurisdictionem seu potestatem aliquam temporalem vel perpetuam obtinerent: dummodo prædicta jurisdictione vel potestate extra urbem & territorium præfata consistens, non tantum præminentia vel notabilis potentia existat, quod eam b obtinentes ejus occasione vel causa cum aliis exclusis à dicto urbis regimine (ut præmittitur) præsentis constitutionis oraculo rationabiliter includantur.

CAP. XVIII.

Canonici cathedralis ecclesie ipso jure vel per sententiam præterquam in casu negligentia eligendi potestate privati, nisi prius jus devolvatur eligendis: in inferioribus ecclesiis semper ad primum superiorem devolvitur h. d.

Bonifacius octavus.

Quamquam in casu c negligentia sit statuta iura ut ecclesia cathedrali vacante, si per eos ad quos spectat, non fuerit electio de prelato intra tempus debitum celebrata, eligendi potestas ad superiorem proximam devolvatur: hoc tamen non est ad eam ad quam extendendum. Igitur si electores in huiusmodi ecclesia vel ipso jure cum eligunt scienter iniquam, vel per sententiam cum forma traditam in generali concilio non observant, eligendi potestate priventur non ad dictum superiorem, sed ad Romanum Pontificem potestas eadem devolvatur. Secus autem in inferioribus ecclesiis est censendum.

CAP. XIX.

Constitutione, ut circa. non satisfaci appellanti, qui disjunctim juravit se credere opposita esse vera, vel qui sufficere debent ex Jo. An. Ande.

Idem.

IS, qui contra electionis formam vel electi personam aliquam aliqua obiciens, ad sedem Apostolicam appellavit, corporali se præstito juramento, quod illa, quæ in appellatione sua expresserat, vel ea, quæ de ipso deberent sufficere, vera esse crederet, & se posse probare: non est super objectis vel expressis huiusmodi contradicens. Cum non simpliciter, sicut tenebatur in constitutione felices recordationis Gregorii sexti & prædecessoris nostri, editam in concilio generali Lateranensi, juraverit, expressa eadem seu objectis contradicta vera esse, & se posse probare: sed in detestando illa, vel ea, quæ deberent sufficere de eisdem.

CAP. XX.

Qui contra certam personam ne eligatur appellat, constitutus, ut circa. servare tenetur. Jo. An. Ande.

Idem.

Qui contra certam & nominatam & personam in qua ab aliis eligatur, ad sedem Apostolicam antequam fiat electio, duxerit appellandam, debet per omnia in appellando servare formam constitutionis felices recordationis Gregorii Papæ x. prædecess. nostri (ut circa).

a dicit. In nominibus. b Distio. eam, deest in max. scriptis Codicibus. c Pena imposta per jus in casu negligentia, non includit casum delicti, & sic non parificatur negligentia & delictum. In concilio Lateranensi generali sub Innocentio III. cap. 23. d In generali concilio Laterano sub Alexan. III. cap. 4. e Fuit illa persona certa, licet suo nomine non nominetur. ut de regimine cap. licet ex quadam. Nota argumentum, quod alleganti statutum præfuit, quod allegat principium ipsius, absque eo quod verum extinguitur producat. sup. c. proximo. Dom. edict.

Idem.

Si electio ex eo non fortitur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consentium renunciat juri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum ejus vitium irritatur: electores (quia jam fecerant quod spectabat ad ipsos, intra juris terminum eligendo) habebunt à dissensu, renunciatione, morte, vel irritatione predictis, ac si vacatio nova esset, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam. Dummodo nil fraudulenter egerint in praemissis.

CAP. XXVII.

Si religiosus non obtenta licentia consentit electioni de se facta extra suum monasterium, non valet consensus, & irrita est electio.

Idem.

Si religiosus a (cujus arbitrium b non ex sua, cum velle vel nolle non habeat, sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cujus imperio se subiecit, voluntate dependet) electioni de se ad praelationem aliquam extra suum monasterium, vel suam ecclesiam celebratam, sui superioris, qui dare ipsam valeat, non petita licentia, & obtenta praesumpserit consentire: consensus sic praestitus non teneat, & in poenam praesumptionis illius electio eadem ipso facto vitibus vacuetur omnino.

Solus superior sine conventu dare potest suo religioso consentiendi & transgredi licentiam. h. d.

Quia verò utrum religiosus consentiendi electionibus de secularibus, & ad praelationes, ad quas electi fuerint, transgredi à suis superioribus, sine fratrum & consilio, licentia dari possit, cum jura super hoc sint varia, dubitatur interdum. Nos ad hujusmodi dubitationem tollendam, & ut ordinationes ecclesiarum ac monasteriorum, in quibus tales electi extiterint, celerius & facilius valeant expediti: decernimus, ut iidem superiores (suis irrequisitis conventibus) electis hujusmodi consentiendi & transgredi, liberam dare valeant facultatem.

CAP. XXVIII.

Monachus in Abbatem eligi non potest, nisi sit expressè professus. Ad dignitatem autem episcopalem & in seculari, & in regulari ecclesia, talis eligi potest.

Idem.

Nillus religiosus d ad abbatiam seu praelaturam suam vel alterius religionis de cetero eligatur, nisi antea fuerit ordinem regularem expressè professus. Quod si secus actum e fuerit, eo ipso irritum habeatur.

Ad dignitatem verò episcopalem (ad f quam novitii eliguntur interdum) talem in secularibus vel regularibus ecclesiis eligi minimè prohibemus.

CAP. XXIX.

Forma electionis tradita per decr. supra eod. Cum dilecti, non est sublati per sequens concilium: Quia propter. h. d. Jo. An.

Idem.

Cum expediat concordare jura juribus, & eorum correctiones (si sustineri valeant) evitari. Decretalem felicis recordationis Innoc. Papae III. praedecessoris nostri, quae innuit sub ea forma posse in electionibus licite & compromitti, ut compromissarii secreto & sigillatim voluntarib. omnium inquisitis, illum, in quem major & sanior pars capituli consenserit, eligere teneantur: declaramus abrogatam non esse per subsecutum concilium generale: imò potest in ipsis electionibus ut prius procedi licite per eandem.

a Vid. Clem. cum concessa. de elect. & extrav. Benedicti. qua incipit. Si religiosus. de elect. b vid. rex. iv. c. vij. judic. Dom. c Nota quod monachi dicuntur fratres. e. causam. sup. de jud. Dom. allegat. ibi. c. pen. inf. eod. de privul. Fon. d Vid. Clem. cum rationi. de elect. e al. sta. factum fuerit. f al. sta. ad etiam novitii, &c. g dictio. licite. de elect. hic in antiq. cod.

CAP. XXX.

Accedens ad sedem Apostolicam pro instruendo negotio electionis per Decr. Capietes. eundo, hoc de causa fluida, & relevante negotio (prater quotidianas distributiones) percipit fructus beneficiorum, quos percipere possit in ipsa ecclesia residendo. Ioan. Andr.

Idem.

Cum non deceat alicui suum officium esse damnosum: Statuimus ut ij, qui juxta constitutionem felicis recordationis Nicolai Papae tertii praedecessoris nostri super hoc editam, ad Apostolicam sedem venerint, tam circa imminuentium electionum negotia intrudantur (cum tales ecclesiarum suarum a protequentes utilitatem, censerit debeant residentes) fructus beneficiorum suorum, quae obtinent in illis ecclesiis, quarum negotia proficiuntur, & etiam aliorum, quos recipere vel possint recipere in ipsis b ecclesiis residendo, integre quotidianis distributionibus duntaxat exceptis) recipiant ad sedem propterea veniendo eandem, ibidemque hanc causam morando, & ad ipsas ecclesias redeundo, ac si personaliter in eisdem ecclesiis residerent. Non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis ecclesiarum ipsarum contrariis, seu privilegiis quibuslibet, per quae praemissorum effectus possit quomodolibet impediti.

CAP. XXXI.

l, qui opponit evidentem defectum scientia vel peccata, contra promovendum ad aliquam dignitatem, passivum non patitur. causam reddit. Ioan. Andr.

Idem.

Adeo qui contra electum vel postularum seu promovendum ad aliquam dignitatem, inter cetera, quae objicit, evidentem d, notorium seu manifestum defectum, vel alium personae defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel ejus qualitas nequeunt postea revocari, vel alium personae defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel ejus qualitas nequeunt postea revocari. Cum enim opponens (si quod de defectu oppositio hujusmodi, defectui veritate contingat) a prosecutione causae debeat omnino excludi, & puniri penitendo ac si in probatione omnium, quae obijcerat defecisset: jultum est ut (postquam ad oppositionem eandem processit) nequeat in praedictum ejus, contra quem opposuit, ulterius pertinere.

CAP. XXXII.

Canonici impubes ad electionem non vocantur, nisi agi de contemptu.

Idem.

Ex eo quod ad electionem Episcopi, quae in populi lari constituto aetate, in tua ecclesia extra electura, cum ceteris ejusdem ecclesiae canonicis non fuit admittendus: de contemptu conquiri, aut electionem eandem impugnare non potes. Cum tam juris e quam rationis existat, ut tales (cum discretionem careant) ad praelationem in electione suffragium nullatenus admittantur.

Non professus cum professis, vel conversis laici cum clericis, petitioni interesse non debent. h. d.

In ecclesiis quoque regularibus, vel monasteriis, ij qui non sunt tacite vel expressè professi, non debent cum professis, vel conversis laici cum clericis, electionibus interesse.

CAP. XXXIII.

Si ab electione cathedralis vel regularis ecclesiae, in scriptis ea causa probabili appelleretur ad Papam, ea pendente confirmatio facta per ordinarium non valet. Requirit Decr. Capietes. non solum quod electus veniat, sed quod usque ad finem negotium proficiat.

a Suum potest dici id, quod est suum in parte, & non in toto, nam ecclesia non est tota canonici. e. vide gloss. inf. de pract. cum in illi. b al. sta. in dictu. ecclesiae. c al. sta. non obstatibus quibuslibet alii consuetudinibus. d Vid. rex. inf. de verbor. signifi. cap. 2. e Vid. ca. inquisitionis. supra de accus. Tit. m. m.

Et habet locum etiam cum appellatur a confirmatione vel provisione. Ioan. Andr.

Idem.

Postquam ab electione in cathedrali vel regulari ecclesia celebrata, fuerit inscriptis ex causa probabili, qua probata deberet legitima reputari, ad sedem Ap. appellatum, electionem ipsam per ordinarium confirmari contingat: huiusmodi confirmatio, nisi prius fuerit canonice ab appellatione ipsa recessum (cum sit ab eo, qui non potuit a de facto presumpta) nullam obtinebit roboris firmitatem. Si vero electus, qui iuxta constitutionem felicitis recordationis Nicolai Papae tertii praedecessoris nostri, ad dictam sedem venerat pro electionis suae negotio prosequendo, de Romana curia sine licentia recesserit, antequam huiusmodi negotium sit finitum, eius electio auctoritate constitutionis ipsius (quae non solum, ut quis veniat, sed etiam ex sui mente exigit, quod usque ad finem negotium prosequatur) eo ipso visibus evacuatur b omnino. Cum autem ab electionis confirmatione vel facta provisione per eum, ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat devoluta eligendi potestas, ad sedem appellatur eandem: constitutionem praedictam in veniendo & mittendo, & aliis, quae perstringuntur, in ea convenit observari.

CAP. XXXIV.

Dispensare possunt Episcopi & superiores cum habentibus parochiales ecclesias sibi subiectas, quousque ad septennium iudicando non teneantur ad sacerdotium promoveri: ad subdiaconatum tamen debent promoveri intra annum: alia sunt privati. Et illo durante septennio debet in illis ecclesiis idoneus poni vicarius, de fructibus ecclesiae sustinendus. Elapsis septennio debet rector intra annum in Presbyterium promoveri.

Idem.

Cum ex eo, quod felicitis recordationis Gregorius Papa X. praedecessor noster statuit in concilio Lugdunensi ad regimen parochialium ecclesiarum sumpti, se ad sacerdotium promoveri faciant intra annum, a sibi commissi regimini tempore commutandum d: & personaliter resideant in eisdem. Alioquin si intra idem tempus promoti non fuerint, huiusmodi ecclesiis absque monitione alia sint privati. Nonnullis extant parochiales ecclesias reculantibus acceptate, legendi & proficendi (cum eis facultates non suppetant, nec ab ecclesiarum praetatis de aliis beneficiis in plerisque mundi partibus, interdum provideatur eisdem) opportunitas sit sublatam, in gaude universalis ecclesiae (quam ad sui regimen viris literatis permixtissime noscitur indigere) dispensandum & iustitiam. Nos super hoc multorum instantia excitati frequenter, volentes cupientibus in scientia proficere, ut fructum in Dei ecclesia suo tempore adferre valeant opportunum, utiliter providere: praesenti constitutione sancimus, ut Episcopi eorumque superiores cum his, qui huiusmodi subiectas sibi ecclesias obtinent vel obtinuerint, in futurum dispensare possint libere, quod usque ad septennium licentiarum studio insistentes promoveri minime teneantur, nisi ad ordinem subdiaconatus duntaxat: ad quem intra praedictum annum recipiendum (sicut sicut a multis de Christi patrimonio sublimatis olim factum esse dignoscitur, a statu retrocedere valeant clericali) omnino astringi volumus: & nisi receperint, poena contenta in dicto concilio eo ipso percelli. Porro septennio praedicto durante, iidem Episcopi & superiores solliciti provideant procurant, ut per bonos sufficientes vicarios, ab eis huiusmodi ecclesiis deputandos, animarum cura

diligenter exerceatur, & deserviat laudabiliter in divinis: quibus de ipsarum ecclesiarum proventibus necessaria congrue ministrantur. Elapsis vero dicto septennio a ij, cum quibus fuerit (ut praemittitur) dispensatum, ad diaconatus & presbyteratus ordines intra annum se faciant promoveri: alioquin extunc dictam poenam (nisi iusta de causa id omiserint) ipso iure se novent incursum.

CAP. XXXV.

Quatuor dicit. Primo, quod ad poenam privationis rectoris parochialis ecclesiae non promovetur, quod annus integer sit completus. Secundo, quod annus ille non currit iuste impeditio. Tertio, quod post privationem, ecclesia eidem conferri non potest. Quarto, quod non promovetur, si eo animo recuperat ecclesiam ut fructus anni percipere, teneat ad restitutionem ipsorum. Et quae ea mente contulit, ecclesiam servare debet indemnem. Ioan. Andr.

Idem.

Commisisti tibi parochialis ecclesia, quanquam tantum de anno transierit, quod intra ipsum nequeas iuxta statutum generalis concilii Lugdunensis ad sacerdotium promoveri: non est nisi tunc demum, cum ex toto b fuerit ipse annus elapsus censenda vacare, nec potest alteri antea te nolente conferri. Annus autem huiusmodi, qui a tempore illo incepit, quo ipsius ecclesiae regimen commissum tibi extitit, & possessionem eius pacificam habuisti, vel per te stetit quo minus haberes eandem, tibi non currit, si promoveri iusto impedimento detentus intra tempus huiusmodi nequivisti. Porro si infra dictum tempus non fueris rationabili causa cessante promotus, tibi ecclesia ipsa, qua dicti statuti auctoritate iam privatus existis (ne statutum ipsum fiat ludibrio, debitoque frustratur effectu: & non rebus, sed verbis, cum sit potius contrarium faciendum, lex imposta videatur) nullatenus a vice poterit iterato conferri. Ceterum, si promoveri ad sacerdotium non intendens parochialem receperis ecclesiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipsam postmodum dimissurus (nisi voluntate mutata promotus fueris) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem: cum eos receperis fraudulentus: illum autem, qui eam tibi contulit, cum te non crederet ad huiusmodi ordinem promovendum (praeter divinam, quam exinde incurrit offensam) ad servandam indemnem eandem ecclesiam decernimus obligari.

CAP. XXXVI.

Abbas exemptus legitur in Episcopum: sed transire non potest sine licentia Papa vel legati de latere.

Idem.

SI Abbatem ecclesiae Romanae immediate subiectum in vestrum Episcopum elegistis, reprehendi exinde nulla ratione potestis: ei tamen ab alio, quam a nobis vel Apostolica sed. legato, si sit in provincia, de latere e nostro missus, dari non potest licentia suam deferendi monasterium, & ad vestram ecclesiam transeundi.

Legatus de latere potest confirmare electiones Episcoporum exemptorum: reliqui non, sine speciali mandato. Io. Andr.

Huiusmodi vero legatus, qui majus omnibus post Rom. Pontificem in provincia sibi decreta imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare. Alii autem legati hoc nequeunt: nisi id eis a sede ipsa specialiter sit commissum.

a Dispensare non potest Episcopus ultra septennium cum curato super non promotione ad sacerdotium. b Vbi statutum praecipit certam poenam solvendam intra annum, illa poena per non potest, donec annus totaliter sit elapsus. c De triplici genere legatorum, vide gloss. in c. j. de off. leg. & Do. notum Druwelius in lib. de potest. legati. Font.

a Gestis a iudice incompetenti sunt nulla, ad hoc supra de iud. et si clerici, cum si. Dom. b alii, vacuatur. c Alia ita: dominus Gregorius Papa praedecessor noster. d Numerandum.

CAP. XXXVII.

Si compromissarius non elegerit intra tempus iuris, ad proximum superiorem devolvitur potestas providendi. Si elegerit, sed indignum, indistincte dedit ad compromittentes: nisi id scienter ratum habuerint. Idem si electus idoneus non consentit. Si compromissarius scienter elegerit indignum, ipse solus ab ecclesiastico beneficio triennio est suspensus, nisi id compromittentes scienter ratum habuerint. Et poena praedicta suspensioni non habet locum in Episcopo compromissario, nec in electione inferiorum Episcoporum. Et restringitur illa poena ad beneficia, quae obtinet in ecclesia offensa. Et idem in beneficio illius, qui deficit in probatione eius, quod obicit in personam. Ioan. And.

Idem.

Si compromissarius, in quem defuncto a Episcopo transfertur eligendi potestas, negligenter intra tempus a iure statutum eligere praetermittat: ad superiorem proximum potestas devolvitur providendi, sibi que compromittentes impudent, qui in talem potestatem huiusmodi transfulerunt.

Si vero elegerit, sed indignum, tunc si scienter, id fecerit (cum dolus ipsius eis, qui non sunt in culpa, non debeat imputari) & si etiam ignoranter (cum suo sit functus officio) eligendi potestas (nisi & ipsi scienter electionem talem ratam habuerint) liberè revertitur ad eodem. Idem fit, cum elegerit idoneum, sed electus renuit consentire.

Porro eo casu, cum scilicet indignus eligitur ab eodem, compromittentes (quos illius odio non convenit praegravari) nequaquam (nisi sicut praemittitur ratum habuerint) puniuntur: sed ipse (ut poena suam auctorem teneat) a beneficiis ecclesiasticis triennio, iuxta Lateranense concilium, suspenditur ipso iure. Huiusmodi quoque poena, nec in Episcopo, si ad eligendum fiat compromissarius, sic peccante (cum de iure nullam sententiam suspensionis incurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur) nec in aliorum quam Episcoporum & superiorum ipsorum electionibus, cum peccatur in ipsis, vindicat sibi locum. Restringitur etiam dicta poena solum ad ea beneficia, quae sic peccans, in illa obtinet ecclesia, quam taliter eligendo, specialiter nocetur offensisse. Et idem in illius beneficiis est censendum, qui alicujus electionem, postulationem, aut provisionem impugnans, in probatione deficit eius, quod obicit in personam.

CAP. XXXVIII.

Procurator ad appellandum secundum formam ca. Ut circa non est idoneus, nisi omnia obiecta, et forma iuramenti in procuratorio exprimat. h. d. secundum Lan.

Idem.

Procurator ad appellandum contra electionem, postulationem, aut provisionem alicujus, non aliter idoneus de cetero reputetur, quam si omnia, quae in formam obicere vel personas, & propter quae appellare intendit, singulariter & clare in ejus procuratorio sint expressa. Habeatque speciale mandatum jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quod ipsi credunt expressa huiusmodi vera esse, & se posse probare.

CAP. XXXIX.

Cassata confirmatio, vel cassata nunciata propter defectum jurisdictionis, vel solemnitatem, ommissam: non propter hoc electio cassata dicitur. Ioan. And.

a. Electio potest fieri antequam Episcopus tradatur sepultura. de quo vide r. Bona. supra eodem. b. Vide l. fin. C. de acq. pos. ubi eius delictum concernit processum & poenam. de Ancl. Font. c. distio. al. cuius, doct. in manuscript. codicib.

Idem.

Si confirmationem electionis a propter debitam iuris solemnitate in confirmatione ipsa omisissam, vel ex eo, quia ipse qui confirmavit, confirmandi non habuit potestatem, cassari seu cassam & irritam nunciari contingit non propter hoc confirmatio electio (si alius sit canonica) intelligitur infirmari.

CAP. XL.

Si vacante cathedrali, regulari, vel collegiata ecclesia, singulae res persona capituli vel conventus occupant bona a prelato dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, donec plene restituant, et officio & quibuscumque beneficiis sunt suspensi: non obstantibus privilegiis statutis, consuetudinibus quacumque, firmitate vana. Ioan. And.

Idem.

Quia saepe contingit, quod cathedralibus & regularibus ac collegiatis ecclesiis vacantibus, capitula, conventus, collegia, & singulares earundem personae bona a prelatis ipsarum dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, quae in utilitatem dictarum ecclesiarum dependi, vel futuris debent successoribus fideliter reservari, occupant, inter se dividunt, surripiunt, dissipant, dissipant, & consumunt in earum grave dispendium & jacturam. Nos ipsorum ausus reprimere, ac ecclesiarum indemnitatibus praecavere volentes: decernimus ut qui praemissa de cetero praesumpserint, eo ipso sint, & tam diu maneat ab officio & beneficiis quibuscumque suspensi, donec plene restituerint quicquid de bonis perciperint supra dictis. Non obstantibus quibuslibet privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, constitutionibus, vel statutis, juramento, confirmatione sedis Apostolicae, aut alia quacumque firmitate vallatis, quae omnia, quoad hoc, auctoritate Apostolica revocamus, cassamus, & irritamus, ac nullius deinceps volumus esse firmitatis.

CAP. XLII.

Decretalis, Ut circa. solum in extrajudicialibus appellacionibus locum habet: in judicialibus autem antiqua iura servanda sunt. h. d. Ioan. And.

Idem.

Constitutio felicis recordationis Greg. Pap. praed. aedificata in concilio Lugdun. formam exprimit secundum quam ab iis, qui in electionibus, postulationibus, aut provisionibus se opponunt, debeat appellari locum sibi non vindicat, nisi solum cum in eis constitutum appellatur.

Quando vero in iudiciis et in huiusmodi negotiis appellari contingit, anteriora iura (cum per eos irritata non fuerint) observari oportet.

CAP. XLIII.

Habens plenam administrationem cathedralis ecclesiae in spiritualibus & temporalibus, jurisdictionem exercere potest: sicut in temporalibus non, nisi Episcopus fuerit. h. d. Dom.

Idem.

Is, cui procuratio seu administratio cathedralis ecclesiae plena & libera in spiritualibus & temporalibus a sede Apostolica (cui soli hoc competit) est commissa, potest alienatione bonorum immobilium duntaxat (exceptis) omnia, quae jurisdictionis episcopalis existunt, & quae potest electus exequi confirmatus, liberè exercere.

Illaque quippe, quae ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit Episcopus) per alios faciat Episcopus expediri.

a. Secundum Doctorem. iste text. habet locum etiam in aliis confirmationibus. vide solum in constitutis. de rescript. b. Iura debent adaptari iis, qui saepe contingunt, vide gloss. de spons. impub. literas. c. Quando ponantur colleg. vid. Bart. in Laut. fact. ff. de par. c. si civitas. de sen. excom. de Ancl. Font. d. distio. in dect. in manus. e. al. in iudicio.

CAP.

CAP. XLIII.

Monialis non legit, nisi peregerit duodecimum annum, & sic tacite vel expresse professus: nec eligitur nisi peregerit tricesimum annum, & fuerit expresse professus. hoc dicit prima pars usq. ubi. Sane. Ioan. And.

Idem.

Indemnitatibus a monasteriorum monialium, quae frequenter propter electiones in discordia celebratas, in ipsis grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes: statim, ut cum in eis fuerit electio facienda, nulla monialis (nisi duodecimum annum peregerit, & professus fuerit tacite vel expresse) ad eligendum cum aliis admittatur. Nec in abbatisim, aut priorissim (ubi per priorissim monasterium gubernatur) de caetero eligatur aliqua, nisi tricesimum annum compleverit, & expresse professus fuerit ordinem regularem.

Non obstantibus contradictionibus, vel appellatione quacumque, electio a duobus partibus numero, cum per scrutinium proceditur, examinatione praemissa per officium praesidentis confirmatur & benedicitur. Item publicato scrutinio, antequam ad actus extraneos se divergant, eligentes possunt accedere ad illam, quae maiorem partem conventus numero habet, & si per accessum ad duas partes pervenerint (sicut in primo casu) confirmatur & benedicitur: non tamen admittitur contradicentibus potestas denunciandi vel accusandi, cum abbatissa fuerit benedicta, & possessionem adeptam. Item de objectis contra electionem a maiori parte conventus, quae tamen duas partes, nec a principio, nec per accessum habet, ante confirmationem sine strepitu & figura iudicii inquiretur. Ipsa tamen alienatione bonorum, & monialium receptione sibi interdicitur, interim ministrabit. Item a minori parte electio nullatenus acquiritur, nec aliter possunt accedere ad eam: nec ibi sit collatio numeri ad numerum. h. d.

Sane b si ad electionem per formam scrutini procedatur, & (votis in diversa divis) electiones e per plures in discordia celebrari contingat: ea, quae a duobus partibus numero fuerit celebrata (exceptione seu contradictione aut appellatione quacumque partis alterius non obstante) per superiorem (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione praemissa) si alia inveniatur canonica, confirmetur: & confirmata electio (si abbatissa exiterit) benedictio impendatur. Si autem nulla est eundem electionum a partibus fuerit celebrata duabus tunc (non obstante quod sit publicatum scrutinium, & ad electionem processum) possunt moniales, quae in aliam vel in alias dixerant vota sua, licite per consensum (antequam ad actus divergant extraneos) omni pravitare cessante, ad illam accedere, quae ab aliis maiorem partem conventus numero facientibus est electa. Et si per accessum huiusmodi ad duas partes perveniri poterit, illis, quae antea in eam consenserant computatis, confirmetur & benedicitur, ac si duas partes ab initio habuisset, ut in casu proximo est praemissum. Verum si quae fuerint moniales, quae postquam in praemissis casibus talis confirmata & benedicta exiterit, ac possessionem suae administrationis fuerit assecuta, voluerint in modum denunciationis vel accusationis, ut a dignitate deficiatur adeptae, proponere aliquid contra ipsam, eis per praedicta proponendi, minime sit sublata facultas. Si vero ad illam, quae a maiori parte (ut praemittitur) est electa, no-

a De materia huius r. s. vide quod novissime definit conc. Trid. sess. 21. tit. de regular. & monial. c. 7. vide etiam. Agathens. ca. 19. b de articulo huius s. & seq. vide quod novissime sancit conc. Trid. sess. 21. tit. de regularibus, & monialibus. c. 6. c in antiq. codic. na: electiones plures in discordia absq. ditione. Per. d alia: & confirmatur, & benedicitur. e al. expressum.

luerint aliter accedere moniales: vel si accesserint, non tot tamen, quod cum aliis prius in eam consentientibus faciant duas partes: tunc super a objectibus partis alterius, si quae fuerint, & super aliis, quae in tali negotio sunt ex officio inquirenda, plene sine strepitu iudicii & figura per superiorem inquiretur primitus ante, quam confirmetur electio, vel etiam infirmetur: sed interim praesentis constitutionis auctoritate in spiritualibus & temporalibus liberè administrat: sic tamen quod de rebus monasterii nil penitus alienet, nec aliquam in monialem recipiat quoquo modo. Si qua vero a minori parte conventus numero nominata fuerit vel electa, ex nominatione vel electione huiusmodi (quae Episcopo quod pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere) ipsi ius aliquod quomodolibet non quatur: nec ad eam ab aliis per consensum in hoc casu valeat accessus haberi. Ut autem cum per praedictam formam proceditur, facilis in huiusmodi monialium electionibus ad concordiam veniatur: decernimus, ut non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed solum numeri ad numerum fiat collatio in eisdem.

Electio per compromissum benedictio impendatur non obstante minoris partis contradictione: sed si major se ei opponat, liberè administrabit, nec confirmabitur. Si autem ei se opponat pars in duplo maior, non administrabit, nec confirmabitur, sed expectabit litum eventum. h. d.

Ceterum si per formam compromissi fuerit in electione processum, & electa pars aliqua se opponat: si minor, ipse (ut in forma scrutini statuitur) confirmetur electio, & eidem benedictio impendatur, partis ejusdem contradictione, vel exceptione, aut appellatione qualibet non obstante: sed per hoc denunciandi vel accusandi eam postmodum sibi via minime sit praclusa. Si major, ejus (donec de objectis b & aliis, ut in eadem forma scrutini praemittitur, fuerit iniquitum) confirmatio vel infirmatio differatur: sed interim (ut praedicitur) liberè administrat, nisi forsitan pars opponentium extiterit duplo maior: tunc enim administrare ipsam nolumus, sed litis eventum potius expectare.

Si ab opponentibus in casibus praemissis appellatur, constituitur, de circa servabitur: sed moniales ad sedem Apostolicam personam non venient, sed procuratores secundum constitutionem, Cuperentes mittent. h. d. Ioan. And.

Porro si in huiusmodi electionum negotiis contigerit (in illis dumtaxat casibus, in quibus oppositiones iuxta praemissa fuerint admittenda) ad sedem Apostolicam appellari: appellantes formam constitutionis felicis recordationis Gregorii Papae praedecessoris nostri editae in concilio Lugdunensi diligentius servare teneantur. Sed cum eas propter sexus verecundiam, & suae conditionis statum non deceat, nec ipsis expediat publico cuncti demonstrari, aut extra sua monasteria evagari: nolumus quod electio, vel etiam eligentes aut appellantes, seu haec, contra quas appellatum fuerit, ad eandem sedem personam veniant quoquo modo. Sed procuratores sufficienter instructos iuxta constitutionem pia memoriae Nicolai Papae tertii praedecessoris nostri, ad sedem ipsam transmittant: per eos electionum ac appellationum & postulationum suarum prosecutionem negotia, prout iustitia suadebit penam in dicta constitutione contentam ipso iure (si hoc non fecerint) incursum.

Tonentes vel nutriendes discordiam in electione monialium, ipse iure sunt excommunicati. h. d. Ioan. And.

Postremo ij, quos ad dirigendas in huiusmodi electionibus moniales easdem deinceps contigerit evocari, ab his, prout ab illis, per quae inter eas super

a Alia: super ab electu partis alterius, si qua, & c. b al. objectis. c Vide hic effectum verecundiae per Ancha. & l. filium. ff. de condi. instr. l. vnt.

faciendis ipsis electionibus oriri a possit discordia, vel exorta nutrir: alias eo ipso excommunicationis sententia se neverint subjacere.

Has constituto locum habet in monialibus regulariter viventibus, & in canonicis secularibus: hoc excepto quod non debeant, nisi professi, eligere vel eligi, quod non potest sibi vindicare locum in canonicis secularibus: per hoc tamen Papa non approbat statum dictarum canonicarum secularium. h. d. Ioan. And.

Supradicta siquidem, nedum in monasteriis, in quibus sunt moniales viventes sub aliqua de religionibus approbatis: sed & etiam in illis ubi sunt iuxta quarundam provinciarum consuetudinem mulieres, quae nec propriis renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt ut in secularibus ecclesiis canonici seculares: volumus per omnia observari, eo (quod supra dicitur) duntaxat excepto, ut non eligantur, nec eligant non professae, cum in ipsis hoc locum sibi nequeat vindicare: per hoc tamen earum statum, ordinem seu regulam nolumus nec inrendimus approbare.

Ita de virorum electionibus tractantibus, per hoc capitulum non sunt mutata. h. d.

At haec licet praemissa, quae in multis a jure communi discrepare noscuntur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendis ex certis causis rationalibus specialiter duxerimus statuenda: intentionis tamen nostrae nequaquam extitit a per illa, quoad electiones in aliis virorum monasteriis, vel quibusvis ecclesiis celebrandis aliquid immutetur: sed jura praecedentia in sua omnino remaneant & firmitate.

CAP. XLIV.

Si ordinarius post recessum appellationis interjecta ad curiam, in causis electionum episcopatum, non inquisito an praevious intervenit, procedit confirmat, vel consecrat, praedicta non tenent: & ipse ab Episcoporum confirmatione & consecratione suspensus est per annum. h. d. Dominicus de sancto Gemignano.

Idem.

Provida consideratione generale concilium Lugdunense concessit, ut ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium ad sedem Apostolicam in electione Episcoporum, & eorum superiorum negotiis interjectis, per quas ad sedem ipsam eadem negotia deferuntur, partes (nulla interveniente pravitate) recedere valeant antequam ipsi sedi Apostolicae appellationes eadem fuerint praesentatae: sed inferiores iudices, quorum est appellatio cessante negotiorum cognitio eorundem, si in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirant: & si eam intercessisse repererint, se non intromittant ullatenus de eisdem: sed praefigant ipsis partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolico se conspectui praesentent. Verum cum nonnulli concessione huiusmodi abutentes suam inquisitione praefata omnia cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temere procedendo. Nos super hoc expressius providere volentes, confirmationes & consecrationes huiusmodi, & quoscunque processus alios, quos inquisitione praemissa non habita contigerit de cetero in talibus negotiis attentari, decernimus, nullis penitus existere firmitatis: & confirmantes & consecrantes eosdem (ut in eo quo peccaverint puniantur) ab Episcoporum con-

a De ill. not. quod pena statuta procurantibus certum discordia, non ligat iam ortam nutientes. Font. b Ab hinc, sed & in illis etiam ubi, &c. c In manuscriptis istis: ex certis causis & rationabilibus, &c. d alias, existit. e alias, manent. f Vid. gloss. in clem. 1. de iure patr. g Vid. gloss. l. 1. ff. de divor. in prin. & Bart. in l. prater aut. & Jureq. interdictum. ff. de nov. op. munit.

firmatione ac consecratione per annum continuum ipso jure fore suspensos.

CAP. XLV.

Si Papa sibi provisionem ecclesiae cathedralis reservatam praesens & decrevit, non est vitata electio, quae praesens est: unquam tamen, quae reservationem sequatur, careat effectu. Ioan. And.

Idem.

Si eo tempore, quo provisionem alicujus ecclesiae cathedralis ex quavis causa dispositioni seu ordinationi sedis Apostolicae reservamus, inhabentes ne ad electionem vel provisionem faciendam in ea quemodolibet procedatur, & decernentes si secus super hoc a quoquam scienter vel ignoranter attentatum extiterit, irritum & inane, jam ad electionem forsitan sit processum in ipsa: Praesenti constitutione facimus, quod licet reservatio, inhibicio, & decretum huiusmodi non efficiant electionem, vel alia, quae praecedunt, efficiunt tamen ut effectus eorum ea, quae postmodum subsiquuntur.

CAP. XLVI.

Absenti plures procuratores ad alium electionem dare potest in potestatem, & non aliter: & in altero admittendo potest uti quoad usq. ad s. Porro. Dominicus.

Idem.

Si quis iusto impedimento detentus in electionis negotio, nequeat commodè interesse, potest nactus esse (prout dicitur in concilio a generali) sed & plures committere vices suas, dum tamen eorum quilibet de solidum potestatem: & erit tunc melior conditio electorantis. Verum si ambo concurrant in simul, & potestatem admitti, audiri eos non expedit: quia postea vota sua dirigere in diversos, si quis res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed in admittitur duntaxat, quem capitulum vel pars major elegerit, vel si concordare nequeant, is qui primò & in instrumento vel literis procuracionis extiterit nominatus.

Si autem nullus ipsorum in solidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem ipsorum aliquis non debet admitti: sibi quae imputet, qui sic eos constituat & discretè.

Procurator ad eligendum constitutus, unum nomen sui & unum nomine domini sui eligere non potest: nisi a domino de veris persona specialis mandatum habeat. h. d.

Porro cum unus est procurator simpliciter constitutus, si is unum suo & alium domini sui nomine in electione nominandum duxerit, nihil agit: nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum, nec enim in illam eius, & in aliam suo nomine licet potest consentire.

Canonicus absens (licet nullus de capitulo esse potest) & ipse procuratorem, qui non sit de capitulo, non potest deputare non potest: votum per literas exprimeri non potest: eum cuiuslibet ratione sit secretè & sigillatim in scriptis exprimentum. h. d.

Absens quoque (licet nullus de collegio vel esse procurator ejusdem, nec ipse nolente capitulo extraneum debeat deputare) non poterit aliquatenus per literas exprimere votum suum, quod non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secretè & sigillatim tantummodo exprimentum.

CAP. XLVII.

Si apparet coelestis, vel se opponens ei, qui confirmationem praesens, ille vocabitur nominatum: alias si sit in ecclesia cathedrali, quod se confirmationi volentes opponere veniant peremptorie aliquatenus aliter confirmatio facta non tenet. Ioan. And.

Idem.

Quoniam electione non in concordia celebrata, superior, ad quem electionis ipsius confirmatio

a In concil. generali Later. sub Innoc. III. c. 14. b Vid. gloss. in Christo pater. & si servus communi. de sup. ser. c. quoniam. Abbas de offic. deleg. l. cons. pertinet.

perinet, consuevit interdum suae confirmationis celeritate, praefrens cupiditatem propriam iuri, & inordinatum affectum etiam equitati, competitorum aliquando, ubi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando electus est unicus, supplantare: dum nullis vocatis, & non discussio negotio per repentinam confirmationem cito (contra doctrinam Apostoli a) imponere manus electo. Nos volentes huic morbo & fraudibus obviare, praesenti constitutione sancimus, confirmationes tales viribus omnino carere, ipsasque decernimus irritas & inanes. Vocationem autem huiusmodi nominatum ubi est coelectus, vel apparet oppositor b; alias generaliter in ecclesia, in qua electio facta est, ut si qui sint, qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino competenti, faciendam esse censemus. Quae etiam si electio in concordia celebrata fuerit, volumus observari.

DE RENUNCIATIONE. TITVLVS VII. CAP. I.

Romanus Pontifex potest libere papatus renunciare. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII.

Quoniam e aliqui curiosi disceptantes de iis, quae non multum expediunt, & plura sapere, quam oporteat (contra doctrinam Apostoli) temere appetentes, in dubitationem sollicitam, an Rom. Pont. (maxime cum se insufficientem agnoscat ad regendam universalem ecclesiam, & summi pontificatus onera supportanda) renunciare valeat papatus, eiusque oneri & honori, deducere minus provide videbantur. Celestinus Papa quintus praedecessor noster [dum ejusdem ecclesiae regimini praesidebat] volens super hoc hesitationis cuiuslibet materiam amputare: deliberatione habita cum suis fratribus ecclesiae Romanae Cardinalibus [de quorum numero tunc eramus] d de nostro & ipsorum omnium concordia consilio, & assensu auctoritate Apostolica statuit & decrevit, Romanum Pontificem posse libere resignare. Nos igitur, ne statutum huiusmodi per temporis cursum oblivioni dari, aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulterius deduci contingat, ipsum inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum nostrorum consilio duximus redigendum.

CAP. II.

Si in fraudem expectantis primam vacaturam, cum in proximo credetur pinguis vacare, renunciet aliquis tunc, quam habebat: non tenetur expectans illam recipere, imo illa dimissa expectabit aliam sine fraude vacantem. Et si illi renuncians illa pinguis postea conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit utraq.

Idem.

Si te praebendam e vel dignitatem, in aliqua ecclesia proximo vacaturam auctoritate Apostolica expectante, aliquis praebendam seu dignitatem tenuem obtinens in eadem, fraudulenter ei renunciet, ut illa primo sic vacante pracludatur tibi via per consequens ad obtinendum praebendam vel dignitatem aliam pinguiorem, quae per mortem alicujus vel alias in ipsa ecclesia creditur versimiliter in proximo vacatura, per renunciationem huiusmodi (dummodo de praemissa

a 1. Tim. 5. b Vid. Innoc. c. inter quatuor. de major. & obed. de R. I. f. C. de iur. delib. c Vid. Ludovicum Gomefium in regula cancellaria, de infirmis resignantibus. Paul. ad Roman. cap. 12. d Vide Ius senat. C. de dig. l. 12. e Habet gratia qua dicitur expectativa, sive ad vacaturam, omnino sublata sunt per concilium Trid. sess. 14. de reform. c. 10.

fraude appareat, saltem per aliquas probabiles conjecturas, ut quia dictae renunciationis tempore is, qui praebendam vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate gravi detinebatur: vel aliquid aliud imminere, propter quod illius praebenda seu dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obstatulum interponi, quo minus (praebenda vel dignitate praedicta sic fraudulenter renunciata omnia) possis dictam pinguiorem cum eam vel aliam, si prius ipsam vacare contigerit, auctoritate praefata libere petere, veluti tibi debitam, & habere.

Ceterum si praedicto renuncianti huiusmodi praebenda vel dignitas pinguior forsitan conferatur: eo ipso dicta fraus intelligatur esse probata, & idem renuncians habitam omnino careat & ambita.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRAELATORUM. TITVLVS VIII. CAP. I.

Invisibile suffraganeum excommunicati, ad metropolitanum non devolvitur. Ioan. Andr.

Innocentius III.

Romana ecclesia: & infra. Edictum vero per Remensem provinciam publicatum, ut a subditis Episcoporum ipsius provinciae pro audiendis & terminandis eorum causis libere ad Remensem curiam accedatur, penitus revocatus. Quia etiam si tenerentur iidem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicationis adstricti, non tamen ex culpis ipsis (cum id non inveniatur a iure concessum) ad Remensem Archiepiscopum jurisdictione devolveretur eorum. Sed alia forte pro illis poena ipsis canonica posset infligi.

CAP. II.

Sille, qui praest, est negligens & remissus, debet superior illi dare idoneum coadjutorem. h. d. Ioan. Andr.

Idem baronibus & comitibus regni Portugalliae.

Grandi non immerito: & infra. Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum comitem Bolon. praefati Regis Portugalliae fratrem, de devotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi (si absque legitimo decederet filio) iure regni succederet: quique examinatæ dilectionis affectu, quo vos & praedictum regnum prosequitur, magnanimitate ac potentia sibi plurimum suffragantibus, regnum ipsum maturius reformaturus firma credulitate speratur: praesertim cum ad curam & administrationem generalem, & liberam regni ejusdem, tam b pro sapientia Regis, quam ipsius regni utilitate si provide attendatur, ac ad defensionem ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum regni praefati, & personarum ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, nec non viduarum, orphanorum, & ceterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter (ut in Domino confidimus) sit assumptus, cum ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte praefato Regi, vel cuiusque alii persona tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione: dummodo personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii, si aliquem ipsum habere contingerit, fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem: nequaquam obstantibus) in civitatibus,

a Huc spectant tradita per Ioan. Andr. in c. novit. & per Ectin. in cap. pastoralu. extra de offic. lega. b al. ita: non minus pro sapientia Regis, quam, &c. al. ita: tam pro spe dicti Regis, quam, &c.